

Kulturförvaltningen
Tjänsteskrivelse till Kulturnämnden

Datum:
2022-01-25

Diarienummer:
KTN-2022-00145

Handläggare:
Annika Strömberg, Karin Sundequist

Yttrande över Region Uppsalas kulturplan 2023–2026

Förslag till beslut

Kulturnämnden beslutar

1. **att** anta upprättat förslag till yttrande gällande Region Uppsalas remiss om kulturplan för åren 2023–2026, samt
2. **att** senast den 4 mars 2022 överlämna yttrandet till Region Uppsalas kulturnämnd.

Ärendet

Kulturnämnden har möjlighet att yttra sig över förslag till Region Uppsalas kulturplan för åren 2023–2026.

Beredning

Ärendet har beretts av kulturförvaltningen i gemensam beredning.

Föredragning

Region Uppsala ansvarar direkt för viss regional kulturverksamhet samt påverkar verksamhet av betydelse för hela regionen genom att förmedla statligt stöd genom kultursamverkansmodellen.

Kultursamverkansmodellen innebär att regionerna tillsammans med kommuner och i samråd med civilsamhälle och kulturskapare tar fram regionala kulturplaner. Dessa bildar sedan underlag inför statens beslut om medfinansiering. Region Uppsalas förslag till kulturplan för åren 2023–2026 har tagits fram av regionens kulturnämnd och kommer att antas av regionfullmäktige i juni 2022.

Region Uppsalas totala budget år 2022 för kulturverksamhet, inklusive folkhögskoleverksamheten, är 209 miljoner kronor. I budgeten ingår statsbidrag om 44 miljoner kronor och ett regionalt verksamhetsbidrag om 45 miljoner kronor.

Ekonomiska konsekvenser

Inga ekonomiska konsekvenser föreligger av beslutet.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2022-01-25

Bilaga: Yttrande över förslag till Region Uppsalas kulturplan 2023–2026

Kultur i hela länet – hela livet, region Uppsalas kulturplan, remissversion 2021-12-08

Kulturförvaltningen

Sten Bernhardsson
Förvaltningsdirektör

Datum:
2022-03-03
rev. 2022-02-17

Diarienummer:
KTN-2022-00145

Kulturnämnden
Remissyttrande

Kulturnämnden
Region Uppsala
751 85 Uppsala

Handläggare:
Annika Strömberg, Karin Sundequist

Yttrande över förslag till Region Uppsalas kulturplan 2023–2026

Uppsala kommun lämnar genom kulturnämnden upprättat yttrande med anledning av remissversionen av Region Uppsalas kulturplan 2023–2026.

Uppsala kommun välkomnar kulturplanens övergripande anslag och vision: *Kultur i hela länet – hela livet.*

Uppsala kommun ser positivt på den etablerade konst- och dansutbildningen på Region Uppsala folkhögskola med ansatsen att se det professionella kulturlivet i regionen som en resurs och möjlighet att skapa arbetstillfällen för kulturskapare. Det ses också som positivt att det förs ett resonemang om demokratiska förutsättningar och armlängds avstånd samt att satsningar görs på konststartsövergripande samverkansmetoder och experimenterande arbetssätt.

Målet med kultursamverkansmodellen är enligt Statens Kulturråd att föra kulturen närmare medborgarna och att ge regionerna ett ökat ansvar och ökad frihet inom kulturområdet. Regionerna fördelar statliga medel till regionala och lokala kulturverksamheter, på ett sätt som enligt den statliga styrningen ska främja en god tillgång för länets invånare till flera konstområden. Modellen ska leda till ökad samverkan mellan stat, region och kommun men även det civila samhället och de professionella kulturskaparna.

Uppsala kommun vill framhålla att det är problematiskt att Region Uppsala tagit fram en kulturplan som, liksom tidigare kulturplan, främst lyfter fram Region Uppsalas egen verksamhet samt den verksamhet som får ekonomiskt stöd av Region Uppsala, istället för en kulturplan som lyfter fram hela regionens kulturverksamhet oavsett huvudman. Inom regionen finns ett stort antal aktörer som bidrar till ett blomstrande konst- och kulturliv. Förutom Region Uppsala satsar regionens kommuner, universitet, kyrkor och samfund, stiftelser, organisationer, föreningar och andra fristående aktörer avsevärda resurser på konst- och kulturverksamhet.

Uppsala kommun vill också lyfta fram det faktum att den uppdelning som gjorts av ansvar och ekonomiska åtaganden för de största kulturinstitutioner med betydelse för hela regionen, bygger på en överenskommelse som lades för flera decennier sedan. Överenskommelsen byggde på ett gemensamt ansvar och en någorlunda jämn fördelning av kostnader för verksamhet med stor betydelse för hela regionen.

Samhället och kulturlivets förutsättningar har förändrats markant sedan dess, och det är hög tid att se över den fördelning som då gjordes. De tre verksamheterna Musik i Uppland, Upplandsmuseet och Uppsala stadsteater är idag en del av kultursamverkansmodellen och får del av såväl regional som statlig finansiering. Uppsala konstmuseum finansieras däremot helt och hållet av Uppsala kommun trots att museet är den enskilt största verksamheten inom bild- och formområdet inom regionen. Kulturverksamheten inom Uppsala Konsert & Kongress AB ingår inte heller i samverkansmodellen. Uppsala kommun har valt att aktivt satsa på de kulturverksamheter som kommunen är huvudman för och som är en resurs för såväl de som bor och verkar i Uppsala kommun som för hela regionens konst- och kulturliv samt för besöksnäringen. De kommunala anslagen har ökat till Uppsala stadsteater, Uppsala konstmuseum och kommunens folkbiblioteksverksamhet. Budget till barn och ungas kulturutövande och kultur i skolan har också ökat de senaste åren. I takt med att Uppsala växer har även investeringsbudgeten kraftigt ökat för konst i det offentliga rummet. Motsvarande satsningar från staten eller regionen har däremot uteblivit. Det råder därmed en skevhet i de ekonomiska åtaganden mellan staten, Region Uppsala och Uppsala kommun.

Kulturnämnden ser att den strategiska samverkan inom konstområdet kan utvecklas mellan Uppsala kommun och Region Uppsala. Uppsala kommuns resursmässiga särställning i regionen gör det naturligt att utifrån en strategisk position axla en regional roll och ansvar inom konst, med tyngdpunkt på samtidskonst. Kulturnämnden ser gärna ett regionalt uppdrag till Uppsala konstmuseum för att arbeta långsiktigt med bild- och formområdet i kommunen.

Uppsala kommun anser det även rimligt att kulturverksamheten inom Uppsala Konsert & Kongress AB tillskrivs sin faktiska betydelse, inte minst för Musik i Upplands verksamhet, och välkomnar regionala uppdrag och därmed regional och statlig delfinansiering inom ramen för kultursamverkansmodellen. Både Uppsala konstmuseum och Uppsala Konsert & Kongress AB kan fungera som resurser för alla som bor och verkar i regionen.

Uppsala kommun vill vidare betona vikten av att Region Uppsala konkretiserar sina ambitioner inom olika konst- och utvecklingsområden. Uppsala kommun anser att det saknas tydliga och konkreta visioner avseende exempelvis folkbildning, gestaltad livsmiljö, kulturarv samt kulturella och kreativa näringar.

Region Uppsala konstaterar att kulturarv och kulturmiljöer kan bidra till att öka länets attraktionskraft men anger inte på vilket sätt de ska utvecklas och tillgängliggöras för att öka attraktionskraften. Hur vill regionen utveckla och finansiera de forum för samverkan och erfarenhetsutbyte som nämns i planen? En utredning inom området har tidigare gjorts på regional nivå och Uppsala kommun ser fram emot att se hur denna resulterar i framtida satsningar.

Uppsala kommun ser gärna förtydligande formuleringar runt hur Region Uppsala tänker sig vara den samlade resurs inom gestaltad livsmiljö som anges i planen, vad de kunskapshöjande processer som nämns innebär, samt hur kulturarvet kopplas till detta. Kommunen vill trycka på att regionens kommuner besitter bred kompetens inom området och föreslår att regionens samlade resurs tydligare kopplas till ett samarbete med kommunerna.

Regionen spelar en viktig roll som samlande kraft för omvärldsbevakning och kompetensutveckling för såväl kommuner som det fria kulturlivet. Uppsala kommun vill särskilt lyfta fram regionbibliotekets verksamhet som föredömlig inom området. Den regionala kulturplanen skulle vinna på att mot bakgrund av regionens

sammantagna satsningar dra upp riktlinjer för samverkan som kan utveckla hela regionen inom alla konstområden i enlighet med kulturplanens vision.

Uppsala kommun ingår i nätverket Dansistan/Cirkusistan, med syftet att tillgängliggöra föreställningar inom dans och samtida cirkus för barn och unga. Kommunen välkomnar den planerade satsningen på samtida cirkus hos Region Uppsala och ser fram emot kommande samarbeten inom konstformen. Uppsala kommun ser positivt på de resurser och den kompetensutveckling som erbjuds regionens kulturskolor samt det samarbete som löpande utvecklas med kulturskolan runt sommarjobb inom olika konstformer. Samtliga kommuner i regionen har kulturskolor där cheferna utgör ett nätverk som samarbetar kring bl. a. kompetenshöjande insatser för lärare och gemensamma projekt.

En regional kulturplan tas fram i samarbete med kommunerna och Uppsala kommun ser en utvecklingspotential i denna process. Kommunen är landets fjärde största stad och strävar efter att bli europeisk kulturhuvudstad 2029. Uppsala kommun hoppas att regionen tydligare kan se en resursstark samarbetspart i framtida arbete med den regionala kulturplanen.

Kulturnämnden

Linda Eskilsson
ordförande

Jasmina Adabaniyan
nämndsekreterare

Kultur i hela länet – hela livet

Region Uppsalas kulturplan 2023–2026

Remissversion 2021-12-08

Innehåll

Förord	3
Introduktion	3
Kulturlivets resiliens	4
Varför en kulturplan?	4
För vem är en kulturplan?	6
Kultursamverkansmodellen i Uppsala län	7
Demokratiska förutsättningar.....	8
Armlängds avstånd	9
En region, åtta kommuner	10
Region Uppsala vill.....	12
Verksamhetsområden	14
Allas rätt till kultur	14
Arkiv.....	15
Barns och ungas rätt till kultur.....	16
Bild och form.....	17
Film och digitalt berättande.....	19
Folkbildning	20
Gestaltad livsmiljö	21
Hemslöjd	21
Kulturskaparnas villkor och förutsättningar	22
Kultur och hälsa	23
Kulturarv och kulturmiljöer.....	24
Kulturella och kreativa näringar	26
Kunskapsutveckling.....	27
Litteratur	27
Regional biblioteksverksamhet och läsfrämjande.....	28
Scenkonst och musik.....	29
Styrformer.....	34
Målstyrning.....	35
Samverkan och samråd	35
Interregional samverkan	36
Andra viktiga styrdokument.....	36

Förord

[Tillkommer i slutgiltig version]

Introduktion

Region Uppsalas vision är att länets invånare ska kunna leva ett gott liv. I det har konst och kultur en självklar plats. Inför kommande fyra år (2023–2026) är Uppsala läns utgångspunkt att konst, kultur och kreativitet är en drivkraft för länets samhällsutveckling. Detta har tydligt framkommit i de samtal och dialoger som ligger till grund för prioriteringar i den här regionala kulturplanen.

Region Uppsalas övergripande samhällsmål och länets utmaningar för den regionala utvecklingen återfinns i Regional utvecklingsstrategi och Agenda 2030-strategi för Uppsala län. Kulturplanen knyter an till den regionala utvecklingsstrategin och är en pusselbit i strävan att utveckla Uppsala län. I kulturplanen tydliggör Region Uppsala inriktningen för de fyra kommande åren på kulturområdet.

En viktig utgångspunkt är att kulturplanen ska möjliggöra förutsättningar för att skapa konst, kultur och kreativitet i Uppsala län. Region Uppsala vill bidra till länets långsiktiga och robusta förutsättningar inom kulturområdet.

En kulturplan syftar å ena sidan till att planera och fördela gemensamma resurser klokt. Å andra sidan behöver planeringen vara flexibel och lämna utrymme för ett kreativt flöde av idéer och meningsutbyten. Region Uppsala vill samverka kring visioner och initiativ under planperioden, såsom Uppsala kommuns ambition att bli europeisk kulturhuvudstad år 2029.

En regional kulturplan syftar även till att länets professionella kulturliv ska ges möjlighet att utvecklas på ett vitalt sätt. Länets invånare ska kunna ta del av kultur av hög kvalitet oavsett bostadsort och personliga förutsättningar.

Ambitionen i denna regionala kulturplan är att Uppsala läns konst- och kulturliv ska stödjas och utvecklas på bästa sätt under åren 2023–2026. Kulturplanen pekar ut en övergripande inriktning för offentliga satsningar och prioriteringar de kommande

åren. Region Uppsala samverkar med länets åtta kommuner, med det professionella kulturlivet och med det civila samhället för att välja de insatser som bäst kan stödja en kulturell infrastruktur och länsinvånarnas möjligheter till delaktighet. Uppsala län ska vara en stark kulturregion med internationell lyskraft.

Kulturlivets resiliens

Erfarenheterna av covid-19-pandemin gav insikter om kulturlivets sårbara strukturer. Kulturorganisationer kan snabbt brytas ner vid förändrade förutsättningar i omvärlden. En lika viktig lärdom är emellertid kulturlivets kreativa förmåga till anpassning, att fortsätta skapa och erbjuda konst och kultur i nya former.

De delar av kulturlivet som inte är formellt organiserat är mest sårbart. Det finns en relativt stabil kulturell infrastruktur med offentligägda kulturinstitutioner.

Kulturinstitutionerna utgör en mer trögrörlig och robust kulturell infrastruktur som har bättre motståndskraft i kriser. Att institutionerna upprätthölls under pandemin gynnade en snabb återstart, eftersom kompetenser, arbetstillfällen och samarbeten fanns kvar genom bevarade bidragsnivåer.

Däremot slog pandemin hårt mot det fria professionella kulturlivet utanför institutionerna. De professionella kulturskaparnas villkor blev akut och krävde omfattande kulturstöd. Det är angeläget att bedöma hur långsiktighet och hållbarhet kan åstadkommas även för kulturföreningar och kulturföretag vid konjunktursvängningar i omvärlden.

Varför en kulturplan?

Landets regioner tar fram regionala kulturplaner för att få ta del av årliga statsbidrag till regional kulturverksamhet. Staten, regionerna och kommunerna samfinansierar landets kulturella infrastruktur, det vill säga det nätverk av kulturinstitutioner och kulturverksamheter som finns i länen. Kultur av hög kvalitet ska finnas tillgängligt i hela landet.

De nationella kulturpolitiska målen lyder:

Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund [*självständighetsmålet*].

Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet *[delaktighetsmålet]*.

Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling *[samhällsmålet]*.

För att uppnå målen ska kulturpolitiken:

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas,
- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan,
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

Statens fördelningsmodell för statsbidragen till regionerna kallas kultursamverkansmodellen. Bidragsmodellen syftar till att besluten om statsbidragen till regional kulturverksamhet decentraliseras till regionerna.

Region Uppsalas uppgift är att i samverkan och samråd med olika aktörer bidra till att kultur blir tillgängligt i hela Uppsala län. Statsbidragen lämnas vidare av regionerna till verksamheter inom de konst- och kulturområden som anges i en förordning. Därmed samfinansieras kulturverksamheterna av staten, regionerna och kommunerna.

Tillsammans eftersträvas de nationella kulturpolitiska målen. Regionerna har i uppgift att samverka och samråda för att ange de regionala prioriteringarna i en kulturplan.

Statens kulturråd är den myndighet som samordnar statens arbete med kultursamverkansmodellen och Region Uppsala är den organisation som samordnar Uppsala läns arbete.

För vem är en kulturplan?

En regional kulturplan är relevant för många. Läsarna är inte nödvändigtvis desamma som de målgrupper som gynnas av satsningar och prioriteringar i en kulturplan. Kulturplanen är främst ett beslutsunderlag på olika samhällsnivåer. De viktigaste målgrupperna är:

Länsinvånarna: alla insatser är avsedda att främja länets kulturliv så att invånare i olika åldrar ska ha möjlighet att utöva ett konstnärligt yrke professionellt, kunna ta del av kulturupplevelser, länets kulturhistoria eller att själv skapa. Dessa är publiken, kulturkonsumenterna, egna utövare som vill bo eller verka i en region, invånare och besökare som vill kunna ta del av ett rikt och intressant kulturliv.

Det professionella kulturlivet: det är de kulturinstitutioner och kulturverksamheter som arbetar inom olika konst- och kulturområden, liksom de som erhåller kulturstöd för sin regionala kulturverksamhet. Det är institutioner som arbetar professionellt och långsiktigt med hög kvalitet. Den fackliga sammanslutningen KLYS (Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd) har fått en framträdande roll som representant och talesorgan för de professionella konstnärerna och kulturskaparna.

Länets kulturliv i stort: kulturföreningar, intresseorganisationer, kulturarrangörer, folkbildningen med estetiska utbildningar, företagare inom kulturella och kreativa näringar och fler.

Region Uppsala: regionfullmäktige beslutar politiskt om den egna organisationens mål, prioriteringar och inriktning kommande period. Kulturplanens prioriteringar finansieras utifrån de budgetförutsättningar som råder och anges årligen i Regionplan och budget. Denna revideras varje år inför en treårsperiod. Länets bästa beaktas utifrån en helhet för samtliga av Region Uppsalas ansvarsområden.

Samverkansparter i Uppsala län: de viktigaste är samverkan i länet mellan Region Uppsala och länets åtta kommuner, som är Enköping, Heby, Håbo, Uppsala, Knivsta, Tierp, Älvkarleby och Östhammar.

Regionala och interregionala samarbetsparter: övriga regioner i Mellansverige är betydelsefulla för att utbyta erfarenheter, skapa samarbetsytor och interregionala

samarbeten. Likaså andra myndigheter, länsstyrelsen, näringslivet, universiteteten, folkbildningen och konstnärliga utbildningar av olika slag.

Samrådsparter inom civilsamhället: föreningar och de många folkrörelser som arbetar ideellt och bidrar mycket till kulturlivet. Föreningar och folkbildning är särskilt viktig för kulturlivet utanför städerna, där det skapas mötesplatser och ett levande kulturarv vårdas och förmedlas. Civilsamhället ger goda förutsättningar för invånares eget skapande och kan erbjuda en bredd i kulturlivet för de många deltagare som själva börjar skapa och kanske vill ägna sig åt kultur på ett annat sätt än professionellt eller för att gå vidare i nästa steg.

Statens kulturråd: Kulturrådets styrelse beslutar och fördelar de årliga statliga verksamhetsbidragen till regional kulturverksamhet till samtliga regioner i landet. Kulturplanen är Kulturrådets beslutsunderlag inför bidragsfördelningar och är grund för beredning och handläggning.

Samverkansrådet: rådet består av de statliga fackmyndigheter som deltar i beredningsprocessen inför Kulturrådets bidragsbeslut. Dessa bedömer med sakkunskap varje särskilt kulturområde och handlägger och bedömer regionernas kulturplaner. Samverkansrådets myndigheter är Kulturrådet (ordförande), Konstnärsnämnden, Konstrådet, Kungliga biblioteket, Länsstyrelserna (genom Länsstyrelsen i Hallands län), Nämnden för hemslöjdsfrågor, Riksteatern, Riksantikvarieämbetet, Riksarkivet och Svenska Filminstitutet.

Övriga intressenter: det finns många runt om i landet som bevakar regionernas arbete med kulturfrågor och kultursamverkansmodellens utveckling. Organisationen Sveriges Kommuner och Regioner bistår exempelvis med ett nätverk för regionala kulturchefer, att föra dialoger med statliga myndigheter och regeringsdepartementen i olika kulturpolitiska sakfrågor.

Kultursamverkansmodellen i Uppsala län

I Uppsala län ingår olika verksamheter, parter och institutioner inom kultursamverkansmodellen som möjliggör kultur i länet.

I den konstnärliga kärnverksamheten produceras konst så som teater, musik, film, litteratur, dans och bildkonst. Inom Region Uppsalas kultursamverkansmodell utgör Uppsala stadsteater och Musik i Uppland den kärnverksamheten.

Inom förmedlande kulturverksamheter återfinns arkiven, i Region Uppsalas samverkansmodell representerade av Företagens historia Uppsala län och Folkrörelsearkivet för Uppsala län. Kulturarvsverksamheter anses också som förmedlande verksamhet och i länet uppbär verksamheterna Upplandsmuseet med Gamla Uppsala museum bidrag via kultursamverkansmodellen.

Inom den främjande verksamheten som uppbär bidrag via kultursamverkansmodellen är flertalet representerade av Region Uppsalas egna verksamheter, såsom främjandet inom regional biblioteksverksamhet och inom konstarterna dans, teater, litteratur, bild och form samt film. Främjande verksamheter bidrar till verksamhetsutveckling, ger kulturstöd, och ska stärka det fria professionella kulturlivets förutsättningar.

Utöver nämnda verksamheter som ingår i kultursamverkansmodellen finns flertalet kreativa verksamheter inom olika kulturområden i Uppsala län, såväl interna verksamheter inom Region Uppsala som drivna av andra kulturaktörer i länet. Här är Region Uppsalas roll att skapa nätverk, stödja, samverka och omvärldsbevaka.

Demokratiska förutsättningar

Möjligheten att ta del av konst och kultur, att fritt kunna skapa och yttra sig, är en del av det demokratiska samhällets grundpelare. Yttrandefriheten regleras i Tryckfrihetsförordningen och Yttrandefrihetsgrundlagen. Grundlagarna ger rättighet att inom vissa ramar uttrycka sig fritt samt ger rättighet till fri åsiktsbildning.

Yttrandefriheten ska säkra ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning och ett fritt konstnärligt skapande. Grundlagarna ger också censurförbud, som är ett förbud mot en förhandsgranskning av ett konstnärligt innehåll.

Vidare finns Bibliotekslagen, som bland annat fastslår att biblioteken ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning, samt att folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas

av allsidighet och kvalitet. Museilagen ger stöd för att ett museum ska ha ett bestämmande inflytande över verksamhetens innehåll, vilket ger kraft till professionella omdömen och kunskapsmässig saklighet.

Barnkonventionen lyfter fram barns rätt att behandlas med respekt, att få komma till tals, att få utvecklas samt att fritt få delta i kulturlivet. I FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning är tillgänglighet, respekt för olikheter samt deltagande och inkludering i samhället allmänna principer. Enligt Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk är offentliga aktörer skyldiga att skydda minoriteternas språk och kultur, samt ge minoriteterna inflytande över frågor som berör dem.

Allt detta är viktiga demokratiska utgångspunkter för offentliga kulturaktörer.

Armlängds avstånd

Armlängds avstånd har aldrig varit ett regelverk utan kännetecknar ett förfarande och en tillämpningsprincip inom kulturadministrationen när subventioner och bidrag ska fördelas till konstnärliga verksamheter.

I Myndigheten för kulturanalys rapport (2021) om statens, regionernas och kommunernas tillämpningar av armlängds avstånd, dras slutsatsen att en viss politisk styrning i Sverige riskerar den konstnärliga friheten på statlig, regional och kommunal nivå. Region Uppsala står bakom principen om att respektera den konstnärliga integriteten såsom det beskrivs i Sveriges Kommuner och Regioners kulturpolitiska positionspapper (2015). Där sägs att kulturpolitiken ger ramar för hur de offentliga medlen får användas, men drar en gräns genom att inte involvera sig i konstnärliga eller innehållsmässiga beslut.

En region, åtta kommuner

Uppsala län består av åtta kommuner. Länet präglas av närhet, där invånare med lätthet kan ta sig till andra län, till större städer och till resten av världen.

**Uppsala läns befolkning
halvåret 2021**

Enköping	46 759
Heby	14 189
Håbo	22 198
Knivsta	19 348
Tierp	21 445
Uppsala	234 254
Älvkarleby	9 614
Östhammar	22 351
Totalt Uppsala län	390 158

Källa: Statistiska centralbyrån (www.scb.se)

Länet har stadsmiljöer i främst Uppsala och Enköping. Därutöver finns ett stort antal tätorter. De mindre kommunerna är vidsträckta till ytan med skogsområden och landsbygd men med en mindre befolkningsandel.

Naturresurserna i Uppland har varit rika genom historien. Här fanns den bördiga jordbruksmarken och en tidig industrialisering som uppstod vid länets bruksmiljöer för järnmalm och

järnhantering. Tätorterna uppstod utifrån det gynnsamma läget med närhet till vattendrag, kust, hav, skog och malm.

Det är alltjämt kulturhistorien och industrin som sätter en prägel på identiteten på vissa platser i länet. Så är fallet med orter i norra Uppland med bruksmiljöerna. Särskilt ifall samhällena en gång varit organiserade kring en uppgift av något slag, som sjöfart, fiske, tillverkningsindustri, jordbruk eller järnhantering.

Uppsala har sin historia av att ha varit ett maktcentrum i det gamla Sverige. Där finns Gamla Uppsala, Uppsala slott, Domkyrkan och Uppsala universitet, som är både är symboler för stadens kulturarv och samtida betydelsefulla verksamheter.

I Uppland finns mindre tätorter utspridda. Utspridda orter är typiskt för Heby, Tierp, Håbo, Östhammar med Österbybruk och Öregrund eller för Älvkarleby med Skutskär.

Länets geografiska förutsättningar med utspridda bostadsorter präglar möjligheterna att tillgängliggöra kultur i länet. Kulturutbudet varierar starkt mellan orterna. Det finns även konstnärsinitiativ utanför Uppsala som bidrar till att utveckla platser och kulturlivet runt om i länet. Samtliga kulturinstitutioner med statsbidrag

är belägna i Uppsala centrum, men flera nya kulturhus med scener och utställningsrum har tillkommit i länet på senare år, och ambitionerna på kulturområdet i länets kommuner är höga.

Bibliotek finns i länets alla kommuner och utgör en betydelsefull kulturell infrastruktur. Kulturskolorna är viktiga för att barn ska kunna ta del av kulturaktiviteter och estetiska läroprocesser. Däremot är barnens förutsättningar för att delta ojämlika och beroende av bland annat ekonomi och bostadsort.

Den sociala rörligheten är stor över Mälardalsområdet. Många invånare i länet arbetspendlar. Uppsala län har närhet till Stor-Stockholm, Gävle, Västerås och resten av Mälardalen med Strängnäs och Eskilstuna.

Länet har många företag och entreprenörer inom olika branscher, allt från tillverkningsindustri till Life Science, och näringslivet blomstrar. Den internationella miljön blir naturlig via goda rese- och transportförbindelser.

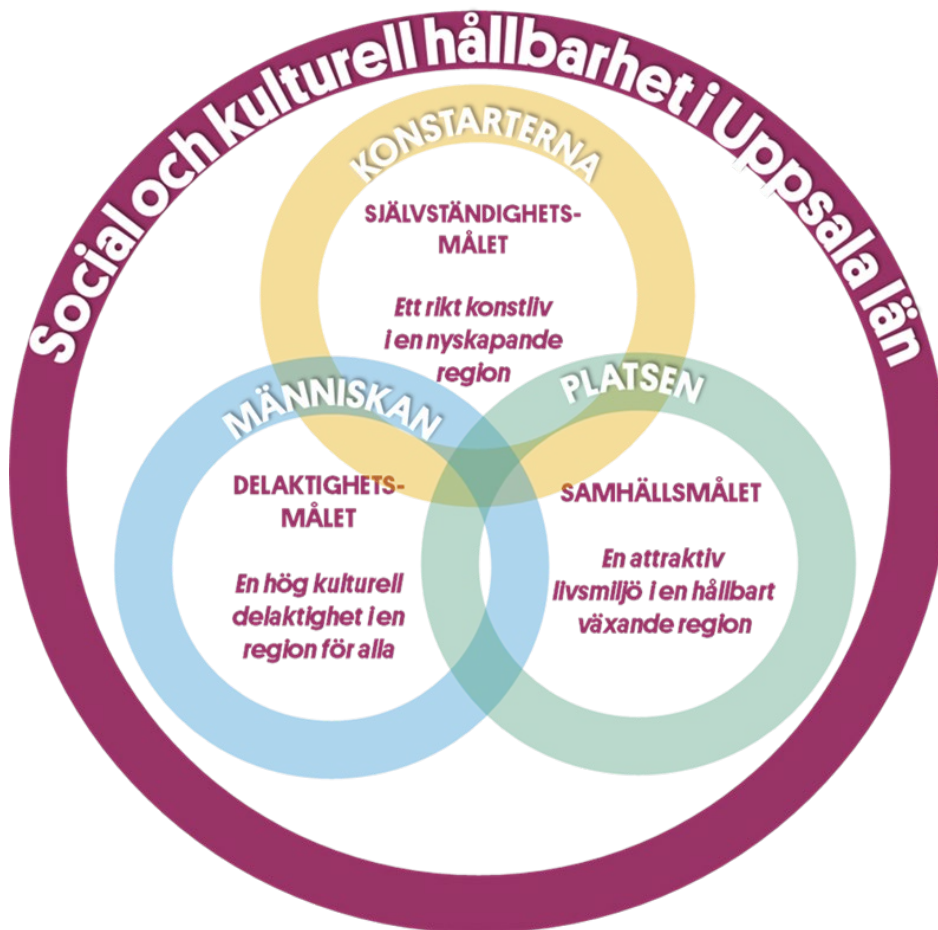
Det finns en hög andel kreativa näringar i Uppsala län. Här finns framgångsrika forskningsmiljöer vid Uppsala universitet, Sveriges Lantbruksuniversitet Ultuna och av universitetssjukhuset Akademiska sjukhuset.

Uppsala län är idag i hög grad mångkulturellt med en mångfald av språk och religiösa tillhörigheter, och en tydlig befolkningstillväxt råder i hela länet.

Att länet är samhällsekonomiskt gynnat utesluter inte sociala utmaningar. Det finns en geografisk och socio-ekonomisk segregation med ojämlika livsvillkor. Olika delar av länet har skillnader i utbildningsnivå, medelålder, hälsa och livskvalitet.

Uppsala län ligger nära Stockholm, dit många söker sig för tillgången till ett större kulturutbud och sammanhang. Stockholm lockar för såväl publik som professionella utövare. Det finns en utmaning i att stödja dem som väljer att stanna kvar för att fortsätta verka med Uppsala län som utgångspunkt.

Region Uppsala vill

Ambitionen i den regionala kulturplanen är att Uppsala läns konst- och kulturliv ska stödjas och utvecklas på bästa sätt under åren 2023–2026. Kulturplanen pekar ut en övergripande inriktning för offentliga satsningar och prioriteringar de kommande åren. Region Uppsala samverkar med länets åtta kommuner, med det professionella kulturlivet och med det civila samhället för att välja de insatser som bäst kan stödja en kulturell infrastruktur och länsinvånarnas möjligheter till delaktighet. Uppsala län ska vara en stark kulturregion med internationell lyskraft.

Region Uppsalas prioriteringar delas in i tre olika perspektiv med fokus på konstarterna, människan och platsen, vilket tillsammans bidrar till social och kulturell hållbarhet i Uppsala län. Prioriteringarna under perioden 2023–2026 är dessa:

**1. Konstarterna: Ett rikt konstliv i en nyskapande region
(självständighetsmålet)**

Region Uppsala vill

- Stimulera till ökad bredd och mångfald i länets konstliv.
- Främja internationalisering och gränsöverskridande möten.
- Ge kulturstöd med syfte att bidra till en hög konstnärlig och professionell kvalitet.
- Vidareutveckla mentorskap och residensverksamhet inom konstområdena professionell teater, dans, film, konst samt litteratur.
- Verka för öppenhet för ny teknik, digitaliseringens möjligheter, nya konstformer och konststartsövergripande arbetssätt.
- Öka kompetensen om kulturella och kreativa näringar, genom ökad samverkan med näringslivsaktörer, institutioner, organisationer och universiteten.

**2. Människan: En hög kulturell delaktighet i en region för alla
(delaktighetsmålet)**

Region Uppsala vill

- Skapa förutsättningar för att alla ska känna sig delaktiga i kulturlivet.
- Ge länets invånare ökad tillgänglighet att uppleva konst och kultur.
- Att länets invånare ska ha möjlighet till bildning och att utveckla sina skapande och kreativa förmågor.
- I bred samverkan arbeta för ökad digital delaktighet och stärka kunskapen om medie- och informationskunnighet.
- Värna barns och ungas rätt till ett eget språk och uttryck.
- Utveckla regionala strukturer som främjar kultur för, av och med barn och unga.
- Främja kunskap om de prioriterade grupperna, särskilt med avseende på personer med funktionsnedsättningar, nationella minoriteter och unga.
- Verka för kultur i ett hälsofrämjande perspektiv.

3. Platsen: En attraktiv livsmiljö i en hållbart växande region (samhällsmålet)

Region Uppsala vill

- Bidra till att konst och kultur blir tillgängligt i hela länet.
- Öka intresset för arrangörskapet.
- Undersöka möjligheten att etablera en nod för samtida cirkus i länet.
- Verka för att bredda kompetensen inom Gestaltad livsmiljö.
- Bidra till att integrera konst och kultur i det offentliga rummet.
- Öka intresset och förståelsen för konst och kultur som utvecklingsfaktorer och som del i ett hållbart samhällsbygge.
- Bidra till att utveckla besöksnäringen genom att främja kulturarv och kulturella besöksmål.
- Utveckla innovativa satsningar på kulturarvet i en samtida kontext.

Verksamhetsområden

Allas rätt till kultur

Region Uppsala och offentliga kulturaktörer arbetar för att kulturlivet i Uppsala län ska vara öppet, inkluderande och välkomna alla – oavsett vem deltagaren är och vilka förmågor och vilken bakgrund deltagaren har. Offentligt finansierade kulturverksamheter finns till för alla länsinvånare och ska aktivt arbeta för att allas rätt och möjlighet att delta i kulturlivet respekteras och tillgodoses. Då behöver en mångfald av erfarenheter rymmas inom kulturlivet.

Region Uppsala har under flera år arbetat med olika aspekter av diskrimineringslagstiftningen. Dagens lagstiftning lyfter fram sju grunder för diskriminering, på vilka det är förbjudet att missgynna eller kränka någon: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

Region Uppsala samt majoriteten av kommunerna i Uppsala län är förvaltningsområden för finska, vilket innebär ett utökat ansvar att erbjuda service och främja finsk kultur. Arbetet med att lyfta fram och främja den etniska och kulturella mångfalden i Uppsala län förutsätter en öppen och lyhörd dialog med länsinvånarna och samråd med civilsamhället, inte minst de nationella minoriteternas organisationer.

I Sverige finns fem erkända nationella minoriteter: judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. De historiska minoritetsspråken är jiddisch, romani chib, samiska, finska och meänkieli. Gemensamt för minoritetsgrupperna är att de befolkat Sverige under lång tid (samer är även ett urfolk) och att de har en egen religiös, kulturell eller språklig tillhörighet. Myndigheter och offentliga verksamheter har ett särskilt ansvar för att främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur, sitt kulturarv och sitt språk. Det gäller inte minst barns möjlighet att utveckla en kulturell identitet och att använda sitt minoritetsspråk.

Arbetet för lika rättigheter och möjligheter är ett ständigt pågående arbete.

Arkiv

De enskilda länsarkiven i Uppsala län, Företagens historia Uppsala län och Folkrörelsearkivet för Uppsala län, är viktiga för att spegla ”den andra historien”, De har tagit på sig en uppgift i att samla och bevara den del av länets kulturhistoria som inte återfinns i de offentliga myndigheternas arkivbildningar.

Föreningen företagens historia Uppsala län

Företagens historia är en ideell förening vars verksamhetsidé är att ta hand om, ordna och förvalta den historia som företagen i länet avsatt i form av arkivalier, fotografier och filmer. Uppdraget innefattar också att levandegöra, tillgängliggöra och använda det arkiverade materialet. Föreningens långtgående samarbete med Centrum för näringslivshistoria säkerställer därtill att arkivkompetens på hög professionell nivå finns tillgängligt för Uppsalas näringsliv. Företagens historia ämnar utveckla sin verksamhet som mötesplats för frågor rörande företagshistoria, bildning, källkritik och integration. Särskilt fokus läggs på utveckling av de digitala besöken samt ökad information om verksamheten i länets skolor.

Folkrörelsearkivet för Uppsala län

Folkrörelsearkivet är en ideell medlemsförening som omhändertar dokumentation som länets föreningar själva har skapat i sina verksamheter. Arkivbeståndet speglar 150 år av folkrörelser och föreningsliv. Folkrörelsearkivet ämnar utveckla och förbättra tillgängligheten och användandet av medlemmarnas egna arkivhandlingar, särskilt genom förbättrad digital tillgänglighet och utåtriktad verksamhet. Vidare finns behov av att utveckla arkivet som en forskningsinfrastruktur för akademisk,

lokalhistorisk och personhistorisk forskning och utveckla den egna forskningsverksamheten. I samarbete med Arkiv Sörmland och Västernorrlands föreningsarkiv också se över möjligheterna till en gemensam e-arkivlösning.

Barns och ungas rätt till kultur

Det finns en stark politisk vilja att stödja barns och ungas kulturutövande och deltagande i kulturlivet. FN:s konvention om barnets rättigheter samt de nationella kulturpolitiska och ungdomspolitiska målen ligger som grund för Region Uppsalas arbete för främjande av kultur för, av och med barn och unga. Barnkonventionen beskriver barnets rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet och slår fast att konventionsstaterna ska respektera och främja barnets rätt att till fullo delta i kulturlivet. Det innebär att barn och unga ska ha likvärdig tillgång till kultur, möjlighet till eget skapande och kunna tillägna sig olika estetiska språk, oavsett uppväxtvillkor, funktionsförmåga och andra individuella förutsättningar.

Barn- och ungdomskulturområdet har en stor spännvidd och länets geografiska och demografiska utmaningar påverkar också möjligheten att tillgå kultur. Små barns behov och utövande skiljer sig från behoven och önskemålen på kulturlivet hos ungdomar och unga vuxna. Därmed skiljer sig de strategiska insatser som görs på kommunal och regional nivå för barn och unga i olika åldrar.

Inom Region Uppsalas främjande verksamheter sker ett väl utvecklat arbete för att möjliggöra kultur av och för barn och unga genom arrangemang, utställningsverksamhet och kursverksamhet och når åldersgrupper mellan 0 och 25 år.

Länets folkhögskolor erbjuder kursverksamhet inom olika estetiska områden och kompletterar också den kommunala lovverksamheten. Det finns inom länet möjlighet att ytterligare utveckla samarbetet mellan kommunerna med att erbjuda kultursommarjobb för unga. Tidigare insatser har fallit väl ut och kultursommarjobb är en bra möjlighet för unga att få prova på och komma i kontakt med konstnärlig verksamhet.

Rapporten Den turnerande teaterns ekosystem i Uppsala län 2021 visar att arrangörskapet bland yngre minskar. Region Uppsala har därför för avsikt att

utveckla verksamhet för att främja återväxten av yngre arrangörer i länets kommuner.

Samverka och samordna

För att kunna förankra kultur av, med och för barn och unga behöver samverkan och samordningen förstärkas i samtliga kommuner med regionalt stöd. En stödjande samordning skulle möjliggöra arbetet mellan beställare, utförare och deltagare på ett mer strukturerat vis. Region Uppsala ser stor möjlighet att ett regionalt uppdrag kan vara att främja och stötta arbetet med kulturgarantier i länets olika kommuner för att ge barn och unga kulturupplevelser under uppväxten.

Flera av länets kommuner tillhandahåller kulturskolor för barn och unga. Kulturskolorna har vissa utmaningar att klara exempelvis bemanningen och det förs diskussioner ifall regionala insatser kan göras som stödjer de kommunala kulturskolorna. Vissa utvecklingsinsatser görs redan för att pröva hur en regional samordning kan ske, exempelvis inom filmområdet i samverkan med Östhammars kommun.

Den digitala kulturen tar allt större plats bland barns och ungas kulturvanor. Både när det gäller att ta del av kultur och i det egna skapandet. Det är viktigt att barn redan från tidig ålder får verktyg att öva sitt kritiska förhållningssätt till den information som publiceras på digitala plattformar. Genom att arbeta medvetet med att stärka barns och ungas medie- och informationskunnighet främjas likvärdiga möjligheter för barn och unga att delta i den digitala kulturen och att själva skapa.

Bild och form

Region Uppsala stöttar de institutioner, organisationer och konstnärer som är verksamma inom bild och formområdet genom nätverk, fortbildning, kunskapshöjande insatser och förmedling av uppdrag.

Uppsala län är rikt på aktiva professionella konstnärer men i en kartläggning av de professionella konstnärernas villkor och förutsättningar i Uppsala län 2020 svarade flertalet att det inte fanns tillräckligt med utställningsplatser i länet. Region Uppsala kan utveckla förutsättningar för fler utställningsmöjligheter genom interregionala samarbeten och utbyten samt samarbeten med länets kommuner och konstnärsorganisationer. Flera av projekten inom satsningen Breddad plats för konst

(Konst tar plats, Konstkuben) som numer permanentats i den befintliga verksamheten har också potential att utvecklas för att engagera fler och stärka infrastrukturen på sikt inom området för att nå ett breddat deltagande både bland medverkande och publik.

Den tidigare nämnda kartläggningen visar att MU-avtalet sällan efterföljdes fullt ut av länets utställningsarrangörer och att en stor del av de svarande konstnärerna inte hade kännedom om vad MU-avtalet var. MU-avtalet är ett avtal som reglerar medverkande och utställningsersättning och som är bindande för statliga institutioner men principerna ska vara vägledande för alla utställningsarrangörer som får offentligt stöd och det är angeläget att öka kännedom om och verka för en utökad tillämpning av avtalet i länet.

Region Uppsala bedriver är också ett utvecklingsarbete tillsammans med konstnärsorganisationer för att stötta nya utövare, stärka infrastrukturen och skapa förutsättningar för ungas skapande och delaktighet i kulturlivet exempelvis genom mentorskapsprogram, utställningsverksamhet i länet och barns och ungas egna skapande.

Arbetet med offentlig konst är en verksamhet som återfinns inom Region Uppsalas interna verksamhet och anses som beställare och förmedlare från den konstnärliga kärnverksamheten. Genom arbetet med den offentliga konsten främjas arbetstillfällen för konstnärer samt gestaltas våra gemensamma miljöer. Region Uppsala ska sträva efter att länets invånare genom den offentliga konsten ska få ta del av samtida konstnärliga uttryck och idéer. Region Uppsala ämnar fortsätta stödja länets kommuner i frågor om offentlig konst och enprocentsregeln som ett led i att främja implementeringen av politikområdet gestaltad livsmiljö. Rekommendationen om en procent till konstnärlig gestaltning bygger på en ekonomisk princip eller modell att motsvarande en procent av investerings- eller byggnadskostnaden avsätts till konstnärlig gestaltning. På så vis utvecklas våra gemensamma miljöer med samtida konstuttryck.

Den konstnärliga utbildningsmöjligheten har stärkts i länet genom Region Uppsala folkhögskolas kursverksamhet inom bild och form. Verksamheten ska även ses som ett led i att stärka förutsättningarna att verka som konstnär i länet.

Film och digitalt berättande

Film och digitalt berättande är ett område i förändring där dagens filmskapare rör sig över flera olika arenor, film så väl som speldesign och videokonst. Den snabba tekniska utvecklingen och den digitala tekniken har gjort det billigare och mer tillgängligt för fler människor att vara verksamma inom området och kunna uttrycka sig konstnärligt genom film och digitalt berättande. Det skapar en grund för att fler erfarenheter, röster och berättelser visas och gynnar en bredd och mångfald av utövare. Konstområdet erbjuder också en internationell scen genom den allt mer växande speldesignen och dess unika berättarstil.

Vid Region Uppsala folkhögskola bedrivs kursverksamhet för att ge verktyg att förmedla en berättelse genom manus, film och produktion.

I sitt arbete utgår Region Uppsala från de nationella filmpolitiska målen och arbetar strategiskt med att samordna och främja kommunernas, civilsamhällets och kulturutövarnas samarbete för ökad kompetens och kvalitet. Vägledande är även Svenska Filminstitutets tre grundläggande områden, filmpedagogik, talangutveckling och visning.

För att främja det filmpedagogiska arbetet pågår ett strategiskt arbete med att kartlägga länets alla kulturskolors resurser, behov och kompetenser samt engagera regionens filmare som eventuella pedagoger i en ambulerande verksamhet. Detta för att hitta ett långsiktigt upplägg som kan fortsätta ge pedagogisk verksamhet gentemot barn och unga inom film och rörlig bild. Fokus för arbetet är socioekonomiskt utsatta områden, barn på landsbygden och barn med funktionsvariationer. Genom att öka deras filmkunnighet ger vi dem makt och inflytande i samhället vilket i förlängningen kan motverka utanförskap.

Talangutvecklingsarbetet för unga filmare är väl utvecklat inom Region Uppsala. Främjande insatser görs bland annat genom ekonomiskt och praktiskt stöd samt mentorskapsprogram. För de mer etablerade filmarna erbjuds också flertalet fortbildnings- och kunskapshöjande insatser samt produktionsstöd. Möjlighet till internationellt utbyte ges inom ramen för ett filmresidens i samverkan med filmutbildningarna vid länets två folkhögskolor men även genom det sedan länge etablerade samarbetet med Uppsala Internationella Kortfilmfestival.

Under planperioden fortsätter satsningen Nya röster för att nå nya deltagare inom kortfilmsproduktionen och ett fortsatt arbete kring länets festivalverksamhet som mötesplats samt länets internationalisering kommer att utvecklas för att främja publik och kreatörers verksamhet i länet.

Ett allt viktigare utvecklingsarbete under kommande planperiod är filmkunnighet bland barn och unga. Stora utmaningar finns att uppnå en medie- och informationskunnighet bland länets invånare och för att lyckas krävs gränsöverskridande samarbeten inom Region Uppsala men även med externa parter.

Folkbildning

Folkbildning är utbildning och bildning och är en del av det livslånga lärandet. Folkbildning är fri och frivillig i bemärkelsen att människor själva väljer om och när de vill delta, och viktiga kärnvärden är demokrati, delaktighet, inkludering och egenmakt.

Folkbildningsverksamheten i länet bedrivs av studieförbunden samt Region Uppsala folkhögskola och Biskops Arnö Nordens Folkhögskola, samt filialer från folkhögskolor med säte i andra regioner. Region Uppsala folkhögskola erbjuder allmänna och särskilda kurser utifrån profilområdena kultur, språk, natur och hälsa, och har verksamhet förutom på Wikområdet och i Uppsala även i andra delar av länet. Biskops Arnö Nordens folkhögskola ger såväl nationellt välrenommerade kurser inom skrivande och film samt yrkeshögskoleutbildning inom fotografi, som ett brett utbud av allmänna kurser och andra långa och korta kurser.

Folkbildningen är en viktig resurs för att minska utbildningsklyftorna i samhället, öka den sociala sammanhållningen, och tillgodose kompetensförsörjning. Vidare är den en viktig del av kulturlivet i länet och samspelar med såväl det professionella kulturlivet som amatörkulturen.

Folkbildningen verkar inom flera olika konst- och kulturområden. Den präglas av flexibilitet liksom av deltagarnas behov och önskemål. Folkbildningens organisationer fungerar både som kulturproducenter och arrangörer och svarar för ett stort utbud av kulturprogram och evenemang som ofta är tillgängliga för en bred allmänhet.

Studieförbundens samlingslokaler, ateljéer, verkstäder och teknik bidrar till den kulturella infrastrukturen i länet för folkbildningens deltagare. Studieförbundens verksamhet finns i hela länet och är av stor betydelse för amatörkulturen och människors möjlighet att delta i kulturlivet genom ett eget utövande.

Uppsala Läns Bildningsförbund, ULB, är folkbildningens gemensamma mötesplats i länet och samlar folkbildningsorganisationerna för samverkan, erfarenhetsutbyte och utvecklingsarbete.

Region Uppsala verkar för att statens fyra syften med folkbildningen tillgodoses – stärka demokratin; påverka den egna livssituationen; utjämna utbildningsklyftor; öka delaktigheten i kulturlivet.

Gestaltad livsmiljö

Gestaltad livsmiljö är det politikområde som på ett tydligt sätt tar utgångspunkt i människan, hennes behov och livskvalitet vid formandet och förvaltandet av våra livsmiljöer. Området utgår också från allas rätt till miljöer som är inkluderande, väl gestaltade och långsiktigt hållbara. Gestaltad livsmiljö förser alla som arbetar med stadsbyggnad, arkitektur, design, konst och kulturarv stöd och argument för betydelsen av omsorgsfull gestaltning i planering, byggande och förvaltning.

Uppsala län är inne i en expansiv fas och samtliga länets kommuner har under en period ökat i befolkningsmängd. Region Uppsala kan vara en samlad resurs och verka för att bredda länets kompetenser inom gestaltad livsmiljö i de kommande stadsutvecklingsprojekt som genomförs så väl inom infrastruktur som bebyggelse. För gestaltandet av vårdmiljö med offentlig konst följer Region Uppsala enprocentsregeln och stödjer kommunerna i frågor om gestaltandet av våra gemensamma rum för en hållbar, attraktiv och inkluderande stadsutveckling.

Hemslöjd

Allt fler människor ägnar sig åt hantverk och slöjdande. När mycket i samhället genomförs digitalt och abstrakt hålls handens kunskap alltså högt.

Vid Upplandsmuseet bedrivs hemslöjdsfrämjande verksamhet inom textil slöjd och hårdslöjd. Hemslöjdskonsulenterna arbetar strategiskt som samordnande part och resurs för regionens kulturintresserade innevånare. Med prioritet på kulturarvs-, närings- och hållbarhetsperspektiv riktas verksamheten till barn och unga, professionella slöjdare och hantverkare samt civilsamhällets organisationer.

Hemslöjd, slöjd och konsthantverk är kulturuttryck som engagerar jämlikt oberoende av kön, demografi, ålder och socioekonomisk synvinkel. Länets invånare tar del av slöjden genom fortbildningar, slöjd i och utanför skolan, utställningar, marknader och prova på-tillfällen. Slöjdverksamhet skapar mötesplatser mellan en mångfald av människor med olika bakgrund och förutsättningar. Att barn och unga får möta och utvecklas inom slöjd är betydelsefullt.

Samarbetet med civilsamhällets olika aktörer möjliggör det strategiska arbetet. Hemslöjdsverksamhet är ofta kopplat till ett aktivt föreningsliv inom hemslöjdsföreningar, hembygdsföreningar, kulturföreningar och grupper som träffas regelbundet.

Samverkan är viktigt i arbetet med att nå nya målgrupper och etablera nya mötesplatser. Samarbeten kan ske över konst- och kulturområden, i dialog med nya parter på nya och oväntade platser inom länet. Även samarbeten över regiongränser är utvecklande och nödvändigt. Samverkansprojekt exempelvis inom slöjdnäringen samt slöjden kopplat till hållbarhet bidrar till att kulturområdet utvecklas effektivt och följer samhällsutvecklingen.

Kulturskaparnas villkor och förutsättningar

Jämte kulturinstitutionerna finns det som brukar kallas det fria kulturlivet. Dit hör länets professionella kulturskapare som söker en konstnärlig väg på egen hand och genom egna konstnärliga uttryck. Kulturskaparna är professionella i den mening att de ofta har lång konstnärlig utbildning och erfarenhet bakom sig men utövar sitt yrke på platser utanför institutionernas scener och visningsrum eller genom tillfälliga projekt, samarbeten och engagemang. Professionella kulturskapare verkar även vid kulturinstitutionerna, men medan kulturinstitutionerna uppbär årliga verksamhetsbidrag är villkoren för de professionella kulturskaparna varierande och ofta ekonomiskt utmanande.

Det är mycket angeläget att stödja en kulturell infrastruktur som ger professionella kulturskapare och fria grupper möjlighet att fördjupa och utveckla sitt eget skapande och bidra till det regionala konst- och kulturlivets utveckling. Region Uppsala arbetar stödjande och främjande för dem som verkar inom det fria kulturlivet. Region Uppsalas kulturstöd har förnyats och vitaliserats och kommer fortsatt utvecklas. Kulturstödet omfattar bidrag och stipendier, kompetensstöd, fortbildningar, nätverk, dialoger och erfarenhetsutbyten. Stöd ges såväl till konstnärlig utveckling som till arrangörskap. Satsningar som mentorskap och residens ska vidareutvecklas och anpassas för att stödja utifrån identifierade behov, och nya metoder provas.

Länets folkhögskolor ger sysselsättning för professionella kulturskapare som samtidigt ges möjlighet att bidra med kunskap, nätverk och kompetens.

Fler konstområden arbetar numer gränsöverskridande och med flera konstarter. Som ett led i att följa utvecklingen inom konstområdena och att främja förutsättningarna stödjer Region Uppsala arbetet med plattformar för konststartsövergripande möten exempelvis genom regionala utvecklingsprojekt.

En del i samverkan med det fria och professionella kulturlivet är att föra en kontinuerlig dialog med länets kulturskapare. Region Uppsala har därför ett råd kallat Kulturskaparrådet, bestående av representanter för det professionella kulturlivet i länet. Representanterna ska vara en röst för olika konstarter i länet och samverka i arbetet med att förverkliga målsättningarna i de regionala kulturplanerna. Gruppens sammansättning speglar samhällets mångfald beträffande kön, ålder, etnisk och kulturell tillhörighet, och ska i största mån representera hela länet geografiskt.

Region Uppsala följer arvodesrekommendationer för konstnärliga uppdrag i enlighet med gällande avtal så som MU-avtalet och KLYS rekommendationer.

Kultur och hälsa

Kultur och hälsa är ett brett och tvärssektoriellt område som kan inrymma mycket. Kultur har betydelse för hälsan ur ett fysiskt, socialt, intellektuellt och existentiellt perspektiv. Konst och kultur kan stärka välbefinnandet och bidra till livskvalitet, ge kreativa uttrycksmöjligheter och en känsla av sammanhang. Det finns forskning

inom flera olika fält som visar på hälsofrämjande effekter av konst och kultur, kopplat såväl till fysiologisk som psykisk hälsa.

Inom området ryms såväl arbete med kultur som förebyggande och hälsofrämjande insats, som kultur inom hälso- och sjukvården eller omsorgen. En viktig utgångspunkt är att främja allas möjlighet till kulturupplevelser och delaktighet i kulturlivet.

Region Uppsala har länge arbetat dels med konstnärlig gestaltning av vårdmiljöer och kulturprogram inom vården, dels med kunskapsspridning och nätverkande med länets kommuner och andra aktörer. Region Uppsala vill framöver arbeta med området kultur och hälsa utifrån tre inriktningar.

Kultur i ett hälsofrämjande perspektiv, med fokus på konst och kultur som en resurs i ett hållbart och hälsofrämjande samhälle. Detta genom samverkan med olika områden internt inom Region Uppsala, exempelvis genom Region Uppsala folkhögskola med sin hälsoprofil, samt med länets kommuner och andra aktörer. Kunskapsuppbyggnad, samverkan kring satsningar samt stöd och nätverkande är viktiga delar.

Konstpedagogik i vårdmiljöer. Den offentliga konsten i Region Uppsalas lokaler har en naturlig närvaro inom de olika vårdverksamheterna. Konsten kan fungera både inspirerande och lugnande i en kanske orolig situation, ge upphov till givande samtal och erbjuda stunder av känslomässig eller filosofisk kontemplation. I fokus är en satsning på utveckling av konstpedagogik i miljöer där patienter vistas, för att tillgängliggöra och på olika sätt använda konsten i hälsofrämjande syften.

Kulturverksamhet i samarbete med vården. Utifrån olika vårdverksamheters eget engagemang, förutsättningar och behov av kultur, kan efterfrågan mötas upp och olika former av samarbete skapas. I detta är exempelvis de regionala kulturinstitutionerna resurser, liksom studieförbunden och andra kulturaktörer.

Kulturarv och kulturmiljöer

Kulturarv är ett komplext begrepp som innefattar såväl materiella uttryck i form av kulturlandskap, fornlämningar, föremål, byggnader och miljöer, som immateriella uttryck som idéer, språk, kunskaper, berättelser, traditioner, sedvänjor, musik, dans

och andra uttryck som tidigare generationer eller vi själva skapat och som vi tolkar och betraktar som en gemensam kulturell bas. Ett kulturarv är inte statiskt utan förändras ständigt i tid och rum, beroende på samtidens uppfattning, och kan ses som en process.

Kulturmiljö kan enklast beskrivas som en del av det vidare begreppet kulturarv. I en kulturmiljö avtecknar sig spåren av mänskliga aktiviteter under tidernas lopp. Uppsala län är rikt på kulturmiljöer, och några exempel är fornlämningsområden, kyrkomiljöer, jordbruksnäringens kulturmiljöer, storgodsens landskap med slotts- och herrgårdsanläggningar, samt den omfattande järnhanteringens miljöer såsom gruvor, masugnar och järnbruk.

Kulturarvet bidrar till god livsmiljö och kulturell välfärd och är en resurs i ett hållbart samhällsbygge. Uppsala läns rikedom på kulturarv och mångfalden av skyddsvärda kulturmiljöer utgör också en resurs i besöksnäringen, med sikte på såväl de egna invånarna som tillresande besökare.

Region Uppsala vill tydliggöra kulturarvets betydelse i den regionala utvecklingen. Kulturarv och kulturmiljöer kan bidra till att öka länets attraktionskraft. Ett övergripande ansvar för tillsyn, vård, kunskapsuppbyggnad och information delas i länet mellan Länsstyrelsen i Uppsala län, länets kommuner och Upplandsmuseet. Region Uppsala vill utveckla forum för samverkan och erfarenhetsutbyte mellan aktörerna inom området, för att främja en god och kontinuerlig dialog och möjliggöra gemensamma satsningar.

Regional museiverksamhet

Upplandsmuseet är länets kulturhistoriska museum, ett kulturhistoriskt nav som bär kollektiva minnen om uppländsk kulturhistoria. Med kulturhistorisk kunskap och museisamlingarna som grund är Upplandsmuseet ett centrum för kunskap och upplevelser, och en mötesplats för regionens invånare. Upplandsmuseet speglar en levande och engagerande kulturhistoria som kommuniceras och görs tillgänglig för alla.

I Upplandsmuseets regi drivs från och med år 2022 även Gamla Uppsala museum. Museet ligger invid de tre monumentala kungshögarna i Gamla Uppsala, där det under järnåldern fanns ett rikt och välutvecklat samhälle. Gamla Uppsala museum

berättar om en av Sveriges viktigaste historiska platser utifrån såväl fastslagen kunskap som nya frågor och rön, och tillgängliggör på så sätt ett unikt kulturarv. Gamla Uppsala museum ska under perioden utvecklas som regionalt, nationellt och internationellt besöksmål.

Upplandsmuseets publika verksamhet består bland annat av utställningar, pedagogik, visningar, föreläsningar och rådgivning, och bedrivs på flera olika arenor och i samarbete med kulturinstitutioner, kommuner och skolor i hela länet. Stor vikt läggs vid att möta utbildningsväsendets behov, samt en mångfald av målgrupper. I fokus är pedagogik i dialog och att skapa möten som inspirerar.

Upplandsmuseet tillvaratar digitaliseringens möjligheter som viktiga arbetsverktyg i strävandet efter att utveckla verksamheten. Det grundläggande digitaliseringsarbetet av museisamlingarna möjliggör kunskaps- och informationssökning genom bland annat DigitaltMuseum. De omfattande bild- och föremålssamlingarna belyser länets kulturhistoriska utveckling och bidrar till kunskap och nya perspektiv på dåtid, samtid och framtid. Framtagande av nya basutställningar innebär att museimiljöerna kan levandegöras än mer och bidra till stärkta kunskapsupplevelser.

Upplandsmuseet är länets centrala kulturarvsinstitution där kulturmiljö och arkeologiska frågor har hög prioritet. Museet ger expertråd och förmedlar kunskap om det byggda kulturarvet och fornlämningar till kommuner, fastighetsägare och allmänheten, och arbetar för att länets kulturmiljöer och värdefulla kulturhistoriska platser tillvaratas och utvecklas på ett positivt sätt.

Upplandsmuseet samarbetar också med den uppländska hembygdsrörelsen som är en stark och aktiv folkrörelse. Hembygdsrörelsen och Upplandsmuseet lever i nära symbios och bidrar till att museets verksamhet i än högre grad kan nå ut till hela länet.

Kulturella och kreativa näringar

En bred syn på utveckling och innovation inbegriper kultur, kreativitet och kreatörer. Kulturaktörer och kulturskapare ska beredas olika typer av plattformar där möten kan ske och nya idéer födas.

För att bidra till utvecklingskraft, gynna kreativitet och innovationsförmåga samt öka möjligheten till kreativa kluster i länet, ska kulturella och kreativa näringar ges goda möjligheter att växa. Dessa näringar kan verka gynnsamt för flera branscher och utgör en stor potential för länet.

Region Uppsala kan ha en roll i att samverka för och skapa kontaktytor mellan aktörer. Kultur har blivit viktigare för att regional utveckling ska ge möjligheter för näringar att växa och utvecklas efter sina särskilda förutsättningar, såväl i städer som på landsbygden. Kulturella och kreativa näringar kan ha både en nationell och en internationell marknad och kan knyta värdefulla internationella band till länet.

Kunskapsutveckling

Kulturområdet är en del i samhällsbygget som ständigt utvecklas och utmanas. För att analysera, bidra till och sprida ny kunskap krävs ständig omvärldsbevakning, befrämjade av forskning och utveckling tillsammans med aktörer inom akademi, institutioner och internationella förebilder. Genom att aktivt reflektera utifrån andras perspektiv på den regionala verksamheten, skapas nya metoder för utveckling och lärande.

Områden som under kulturplaneperioden kommer vara i fokus för kunskapshöjande processer är till exempel; bibliotek som demokratisk mötesplats, kulturarvsmiljöer, gestaltad livsmiljö, kultur och hälsa, nationella minoriteter och andra prioriterade målgrupper, kulturella och kreativa näringar och kulturupplevelser och utövande för barn och unga.

Litteratur

Uppsala län har ett rikt litterärt arv med många aktiva författare på alla nivåer, såväl professionella som amatörer. Länet präglas av en mångfald av litterära uttryck och språk. Samtidslitteraturen omfattar såväl professionella författare som dramatiker, poeter och översättare. Författarnas, litteraturens och läsningens premisser förändras snabbt på den litterära marknaden. Möjligheterna att verka konstnärligt som yrkesverksam påverkas av villkoren på litteraturens fält.

I samarbete med befintliga föreningar, sällskap, förbund och centrumbildningar arbetar Region Uppsala för att stärka nätverken mellan författare i länet. Ett brett

och inkluderande nätverk ger förbättrade möjligheter att mötas, initiera samarbeten och att följa utvecklingen på litteraturens fält. För att stödja författarna i länet arbetar Region Uppsala med ett mentorskapsprogram, som ska vidareutvecklas. Arbetet för att synliggöra författare och litteratur i olika sammanhang ska också utvecklas, genom uppdrag, framträdanden såsom författarbesök, främjande av evenemang som bokmässor och litteraturfestivaler, samt synlighet i digitala sammanhang. Detta främjar såväl författare som litteraturen som konstform.

Under kulturplaneperioden utvecklas konstartsövergripande samverkansmetoder och ett experimenterande arbetssätt som avser att främja såväl konstnärlig som regional utveckling i länet. Metoden främjar möten mellan konstformerna litteratur, dramatik och scenkonst och verksamma kulturskapare inom dessa områden. Syftet är att lämna tid för konstnärligt utforskande, men också till samverkan kring ett gemensamt tema och ett gemensamt lärande.

I samarbete med studieförbund och folkhögskolor kan möjligheten för unga skrivintresserade att utbilda sig stärkas. Exempelvis ska verksamhet med skrivläger på skollov och under sommaren vidareutvecklas.

Litteraturen befinner sig i omvandling och större grepp behöver tas om frågor som digitaliseringens effekter, författarnas möjlighet att verka, ungas litterära utveckling, litteratur på flera språk, och upphovsrätten. Dessa frågor arbetas bäst med i samverkan, lokalt, regionalt och nationellt, i större forum och med större kraft än idag.

Regional biblioteksverksamhet och läsfrämjande

Regionerna har i uppdrag att bedriva regional biblioteksverksamhet med syfte att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet för folkbiblioteken i det egna länet. Den primära målgruppen för Biblioteksutveckling Region Uppsala är chefer och personal vid folkbiblioteken i Uppsala län. Uppdraget är i första hand strategiskt och handlar om att på olika sätt stödja och stärka folkbiblioteken i deras arbete, utifrån bibliotekslagens intentioner. För både den regionala biblioteksverksamheten och för folkbiblioteken innebär detta att möta såväl samhällsutmaningar som lokala förutsättningar och att vara fortsatt relevanta i en komplex och föränderlig omvärld. Arbetet sker främst genom fortbildning, omvärldsbevakning, metodutveckling, genom att stödja projekt och möjliggöra nätverk för erfarenhetsutbyte.

Kommuner och regioner ska enligt bibliotekslagen anta planer för sin verksamhet och tillsammans med Kungliga biblioteket följa upp hur de biblioteksplaner som antagits har utformats och hur de används.

I *Biblioteksplan Region Uppsala 2020–2023* har fyra fokusområden formulerats, utifrån uppdrag, utmaningar och behov samt en omvärldsanalys:

- Biblioteket som arena och aktör för en stärkt demokrati
- Det inkluderande biblioteket för och med de prioriterade grupperna
- Biblioteket som aktör i det digitaliserade samhället
- Det lärande biblioteket för kvalitet och verksamhetsutveckling

Genomgående i samtliga fokusområden är den regionala biblioteksverksamhetens uppgift att främja samverkan mellan olika aktörer och på olika nivåer.

I den regionala biblioteksplanen beskrivs mer ingående den regionala biblioteksverksamheten med fokusområden.

Bibliotekens läsfrämjande arbete utgår från de nationella målen för litteratur och läsfrämjande. Folkbiblioteken ska ägna särskilt uppmärksamhet åt barn och unga för att främja språkutveckling och stimulera till läsning bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar. Genom Språknätet sker sektorsövergripande samverkan i länet mellan barnhälsovård, bibliotek, Öppen förskola/Familjecentraler och Länslogopedin. Syftet är att främja de yngsta barnens språkutveckling tillsammans med vuxna i barns närhet. Den regionala biblioteksverksamheten samordnar arbetet inom Språknätet och arrangerar gemensamma studiedagar.

Under planperioden genomförs en nationell satsning på kompetensutveckling för folkbibliotekspersonal inom litteraturförmedling och läsfrämjande med ett särskilt fokus på barns och ungas läsning. Satsningen ska genomföras i dialog med den regionala biblioteksverksamheten.

Scenkonst och musik

Scenkonst är ett samlat begrepp för bland annat teater, dans, cirkus och musik. Musikområdet rymmer en stor bredd av olika genrer och uttryck. En stor del av de statliga, regionala och kommunala insatserna för kulturlivet stödjer scenkonstens

och musikens utveckling, vilket beror på att det är personalintensiva verksamheter med många aktörer på såväl som bakom scenen i produktionerna. Flera scener och aktörer finns i Uppsala, men även i andra delar av länet och det har skapats nya scenrum och kulturhus i flera kommuner på senare år vilket ger ökade möjligheter.

Dans

Det saknas institutioner för professionell dans i Uppsala län, men det finns ett flertal professionella utövare inom dansområdet. Tidigare var utbudet av dans koncentrerat till Stockholm men tack vare utvecklingsinsatser har utbudet av dans på länets scener ökat betydligt på senare år. Region Uppsala arbetar för att främja, samordna, utveckla och stärka dans som konst- och uttrycksform. Detta görs genom samverkan mellan olika aktörer och offentliga organisationer lokalt, regionalt och nationellt.

I och med medlemskapet i Dansnät Sverige kan nationella och internationella gästspel inom dans erbjudas regelbundet, medan arbete med att visa dans på annorlunda spelplatser fortgår och vidareutvecklas. De professionella utövarna inom dansområdet stöds genom nätverk och fortbildning samt insatser såsom residens och mentorskap.

Samtidigt som förutsättningarna för professionella utövare att verka inom dansområdet i Uppsala län har förbättrats, kvarstår utmaningar. Många utövare återvänder efter utbildning och erfarenhet på annat håll, men ser svårigheter att etablera sig. Strukturer för dansen behöver stärkas.

Dansen har etablerats i länet genom Region Uppsalas mångåriga arbete, men dansområdet har alltså stora behov. Den inslagna inriktningen fortgår genom att undersöka hur olika former av stöd ska kunna etableras och utvecklas i länet.

En ettårig dansutbildning startade hösten 2022 på Region Uppsala folkhögskola. Den kommer att få stor betydelse för dansens utveckling och de yrkesverksamma i länet.

Barn och unga är en prioriterad målgrupp inom dansområdet. Det finns ett väl fungerande regionalt arbete i samarbete med länets kommuner som syftar till att utveckla barns och ungas eget skapande från förskoleålder upp till gymnasieålder på skol- och fritid.

Musik

Musiklivet i länet är omfattande och utmärks av en stor deltagarkultur. Uppsala är körtätt och universitet med studentnationer, kyrkor och andra samfund, kommuner, kulturföreningar, studieförbund och privata aktörer har tillsammans ett omfattande musikutbud inom en bredd av genrer. För de professionella musikerna i länet är musikscenen större än länets gränser och arbetsmarknaden finns ofta nationellt eller internationellt. Regionalt och lokalt stöds musiklivet genom uppdrag, bidrag och stipendier, såväl för enskilda utövare och grupper som större aktörer.

Musik i Uppland är länsmusikorganisationen som har i uppgift att presentera musik av hög konstnärlig kvalitet i hela Uppsala län. Den grundläggande tanken med Musik i Upplands uppdrag är att levande musik av hög kvalitet ska finnas att tillgå oavsett vem du är eller var i länet du bor.

Musik i Uppland arbetar med musik i många olika konstellationer och genrer och presenterar professionella konserter i hela länet med såväl ett nationellt som internationellt utbud. Vidare genomförs projekt, workshops, amatör- och arrangörstödsinsatser.

Musik i Uppland har flera olika egna ensembler, men anlitar också ett stort antal frilansande ensembler och musiker regelbundet. Det pågår ett ständigt arbete med att hitta nya infallsvinklar, nytt innehåll och nya format att presentera musiken på. Det innebär att öppna dörrar för nya upplevelser, ny publik och nya möten.

En etablerad och uppskattad turnéverksamhet är Konsertkarusellen, som genom omfattande subventioner och kommunal medfinansiering samarbetar med lokala arrangörsföreningar och stödjer musikturnéer i länet. Konsertkarusellen erbjuder professionell och hög musikalisk kvalitet såväl i städerna som på mindre orter. Genom ett fördjupat samarbete med kommuner och civilsamhälle kan musikutbudet i hela länet öka även utöver detta.

För barn och unga produceras skolkonserter inom en rad musikgenrer, med ett brett och varierat utbud samt pedagogiskt arbetsmaterial. Genom verksamheten Imagine ges unga tillfälle att uppträda på stor scen.

Musik i Uppland gör insatser för att tillgängliggöra musikutbudet via digitala lösningar och sociala medier, och en strävan är att utveckla den digitala scenen där unga artister får utforska sin musikaliska kreativitet.

Musik i Uppland strävar också efter att ingå i fler internationella musikaliska utbyten och samarbeten, liksom att nå länsinvånare med ursprung i andra länder och med andra musikaliska rötter, för att bredda uttrycken och publiken. Det fria professionella musikkivet värnas genom engagemang av musiker och beställningar av nykomponerade verk och arrangemang.

Teater

Störst utbud av teater i länet finns i Uppsala. Närheten till Stockholm och Arlanda ökar utbyten och gästspel, gör det lätt att skapa samarbeten och underlättar ett stort flöde av kontakter och utbyten för såväl utövare som publiken. Uppsala stadsteater är en inspiration för de teaterintresserade i hela länet, men viktiga är även de fria gruppernas uppsättningar som turnerar i länet, särskilt för barnteatern.

Uppsala stadsteater AB har Uppsala kommun som ägare och huvudfinansiär och uppbär statligt verksamhetsbidrag inom kultursamverkansmodellen. Uppsala stadsteaters vision är att skapa omvälvande scenkonst av högsta kvalitet som berör och utmanar i nuet och in i framtiden. Strävan är att genom en rik repertoar med hög konstnärlig nivå positionera sig som en av Sveriges främsta teatrar. Teatern ska också vara en levande mötesplats för länsinvånarna, och ett kraftcentrum i länets kulturella utveckling.

På de fyra scenerna spelas egenproducerade föreställningar i en mängd olika genrer. Valet av produktioner görs utifrån en vilja att ge plats för nya röster, djärva konstnärliga grepp och uttryck som överskrider gängse normer. Till det kommer internationella och nationella gästspel samt andra publika evenemang. Uppsala stadsteater vill också erbjuda turnerande föreställningar i kulturhus i andra kommuner i länet.

Uppsala stadsteater avser att utveckla sin mångåriga satsning på barn- och ungdomsverksamhet. Ett av målen är att öka barns och ungas tillgång till kultur samt inflytande i kulturlivet, exempelvis genom riktade insatser mot grupper som inte har en självklar ingång till teatern. Kostnadsfria skolföreställningar är en vital del av

verksamheten, liksom dramapedagogiska aktiviteter av olika slag, och verksamhet för att nå ut med teater utanför teaterhusets väggar. Sammantaget görs satsningen med premissen att inte enbart betrakta barn och unga som mottagare, utan att också ge dem plats på scenen eller i andra kreativa sammanhang.

De närmaste åren fortsätter Uppsala stadsteater att i flera spår satsa på publikutveckling och på teatern som en öppen och tillgänglig mötesplats. Satsningen är nära sammankopplad med utvecklingen av teaterns ”digitala scen” som innehåller både konstnärliga projekt såsom poddteater och fördjupning kring befintliga föreställningar.

Uppsala stadsteater fortsätter att aktivt utvidga sitt kontaktnät, såväl nationellt som internationellt. I ett långsiktigt samarbete med Folkoperan kommer teatern att arbeta med att stärka den klassiska musiken – en satsning som är del av en kontinuerlig målsättning att utveckla musikteatern och ta fram nya musikdramatiska verk. Samarbeten med utländska regissörer, konstnärer och institutioner ger publiken tillgång till banbrytande konstnärliga uttryck, och sätter Uppsala och länet i förbindelse med resten av världen.

Arrangörskap

Uppsala län vill vara ett län där turnerande teater och annan scenkonst kan blomstra och utvecklas, med ett varierat utbud som når sin tänkta publik. En led i länets utveckling för den turnerande teatern är att se till förutsättningarna som krävs. Ofta brukar dessa utgångspunkter kunna sammanfattas under arrangörskap, lokaler och digitala möjligheter.

Arrangörskap är bärare av demokratiska processer genom inflytande och delaktighet och avgörande för att skapa möjligheter för scenkonsten att nå länets invånare. Arrangörsföreningarna är ofta ideella föreningar och drivs av engagemang, intresse för konstformen, platsen och det gemensamma sammanhanget. Enligt rapporten Den turnerande teaterns ekosystem i Uppsala län minskar inte föreningslivet i länet men medelålder ökar. Under kulturplaneperioden är därför viktigt att utveckla förutsättningarna för återväxten av arrangörskap, både som arrangörer och som bärare av demokratiska värden genom fortbildningsinsatser och stöd.

Samtida cirkus

Samtida cirkusen (även kallad nycirkus) är föremål för olika stärkande insatser från nationellt håll. Främst för att stötta den konstnärliga utvecklingen som tangerar både dans, teater och andra sceniska uttryck, men även för de praktiska förutsättningarna i form av teknik, lokaler och arrangörer. Riksteatern har erhållit ett statligt uppdrag att stötta samtida cirkus genom konstnärlig utveckling samt att via regionala och lokala verksamheter utveckla arrangörskapet för cirkus.

I Uppsala län finns redan en verksamhet i Heby kommun där den samtida cirkusen har en plats. Det sker genom kurser för barn och unga, men även möjlighet till träning för professionellt verkamma artister inom samtida cirkus.

Region Uppsala vill under kommande period undersöka möjligheten att skapa ett utvecklingscentrum för samtida cirkus tillsammans med företrädare för Heby kommun, Riksteatern nationellt och regionalt samt andra intresserade.

Styrformer

För att få genomslag av den regionala kulturpolitiken verkar kulturnämnden genom att förverkliga insatser i kulturplanen genom målstyrning och finansiering i årligt beslutad verksamhetsplan och budget.

För att få spridning och förankring av formulerade ambitioner krävs en etablerad infrastruktur med berörda aktörer. I denna struktur ingår institutioner, kulturaktörer, civilsamhällesrepresentanter, kommuner med flera. På olika sätt ansvarar regionen för att skapa mötesplatser, dialog med syfte att sprida kompetens, erfarenheter och upplevelser.

Den strategiska finansiering som är möjlig utifrån de stödformer som regionen ansvarar för bygger på olika förutsättningar från kommun, region och stat. Kulturnämndens stöd till kulturlivets organisationer och aktörer består i hög grad av årliga bidrag. Dessa ska vara hållbara över tid och effekten ska främja ett rikt kulturliv med hög kvalitet, bredd och spets. Det övergripande målet att sträva mot är att möjliggöra för alla invånare i region Uppsala att uppleva och utöva kultur.

Kulturplanen är det styrdokument som inom ramen för kultursamverkansmodellen ger regionen uppdrag att fördela riktade statsbidrag till den regionala kulturverksamheten. Utifrån regionala och lokala behov styrs tilldelningen av medel i samverkan och dialog med främst mellan den statliga, regionala och kommunala nivån. Som grund för tilldelning måste en kulturplan finnas som tagits fram i samverkan och process med kommunerna, civilsamhällesaktörer och det professionella kulturlivet.

Den större delen av kulturell basverksamhet, bibliotek, kulturskolor, stöd till kulturföreningar drivs och finansieras av kommunerna. Detta skapar en förutsättning för regionens medborgare har tillgång till att uppleva och utöva kultur. De ambitioner som formuleras i kulturplanen bygger på att statliga, regionala och kommunala behov och resurser samspelar.

Målstyrning

Kulturplanens kulturpolitiska mål är strävansmål som årligen följs upp, analyseras och kan omprioriteras utifrån uppkomna behov och förutsättningar.

Kulturpolitikens mål att nå nya målgrupper, att göra möjligt för barn och unga att ta del av kultur är starkt kopplade till och beroende av andra politikområden.

Deltagande i kulturlivet går att koppla samman med sociodemografiska och andra förutsättningar. För att fler ska kunna ta del av samhällets kultursatsningar krävs samverkan med andra politikområden och sektorer i samhället.

Samverkan och samråd

Denna reviderade kulturplan som ska gälla under åren 2023–2026 har tagits fram i bred samverkan med länets kommuner, institutioner, professionella kulturaktörer och civilsamhälles aktörer.

I dessa dialoger har framkommit gemensamma utmaningar och behov som i kulturplanen lyfts fram som prioriteringar. Uppföljning av kulturplanens genomförande görs genom återkommande dialog med kommunerna vid ett antal tillfällen per år samt i formella dialoger med institutionerna inom kultursamverkansmodellen där överenskommelser formuleras. Vidare anordnar och utvecklar Region Uppsala olika former av nätverk, mötesplatser och samverkansytor för aktörer inom länets kulturliv, för att möjliggöra dialog och samarbete.

Regionens ansvar mot staten är att årligen rapportera hur stödet fördelats och vilka mål som uppnåtts.

Interregional samverkan

Under en period har ett arbete pågått för att få till en interregional samverkan i Mellansverige. Regioner som ingår är Dalarna, Gävleborg, Gotland, Södermanland, Stockholm, Västmanland, Värmland, Uppsala, Östergötland och Örebro. Samverkan pågår inom olika verksamhetsområden inom de flesta kulturområden, utifrån uppkomna behov och initiativ.

Ett steg har tagits i att nuvarande kulturchefer har bildat ett nätverk, Kultur i Mellansverige, och antagit principer för hur detta ska fungera med fokus på kunskaps- och erfarenhetsutbyte.

Regionerna är olika utifrån organisering, storlek och utmaningar inom de flesta områden och då också kulturpolitiken. Men ett nätverk för dialog, diskussion och samsyn på frågor att lyfta i dialog med statlig nivå är värdefullt.

Andra viktiga styrdokument

I denna kulturplan nämns följande relevanta styrdokument, som alla kan hittas på Region Uppsalas webbplats:

Regional utvecklingsstrategi och Agenda 2030-strategi för Uppsala län.

Regionplan och budget.

Biblioteksplan Region Uppsala 2020–2023.